

ĮSTATYMAS DĖL TĖVŲ PAREIGOS MATERIALIAI IŠLAIKYTI PARAMOS REIKALINGUS PILNAMEČIUS VAIKUS, KAI JIE MOKOSI AUKŠTOSIOSE MOKYKLOSE: TEISINIAI IR MORALINIAI ASPEKTAI

Vitalija Šimkienė
Šiaulių kolegija
Aušros al. 40, Šiauliai
El. p. salduve@balticum-tv.lt

Anotacija

Straipsnyje analizuojamas vaikų, sulaukusių pilnametystės ir besimokančių vidurinių, aukštųjų ar profesinių mokyklų dieniniuose skyriuose, išlaikymo institutas. Siekiama išnagrinėti teisės normas, reglamentuojančias tėvų pareigą išlaikyti savo vaikus bei jų praktinio taikymo problematiką ir atsakyti į klausimą: „Ar vaikui, sulaukusiam pilnametystės, atsižvelgiant į objektyvias aplinkybes, yra reikalingas išlaikymas“.

Nagrinėjamos LR civilinio kodekso 3.194 straipsnio nuostatos ir kodekso papildymo 3.192¹ straipsniu įstatymo projektas, kuriuo siūloma nustatyti, esminius kriterijus, į kuriuos būtų tikslinga atsižvelgti, sprendžiant tėvų galimybę ir pareigą išlaikyti savo vaikus, sulaukusius pilnametystės.

Raktiniai žodžiai: tėvų pareiga išlaikyti savo vaikus, vaikai, išlaikymas.

Ivadas

Tėvų pareiga išlaikyti savo vaikus, jais rūpintis, siekti užtikrinti jiems tinkamas gyvenimo sąlygas yra sietina ne vien su vaikų amžiumi ar veiksniumu, bet turi būti paisoma ir kitų socialinių aplinkybių, padėties valstybėje, viešojo intereso (Žin., 2007, Nr. 65 – 2529). Tėvų valdžios teikiamos galimybės apima ne tik teisės, bet ir moralės bei papročių taisykles; ji skirta prigimtinėms vaikų teisėms ir interesams įgyvendinti. Tinkamas tėvų valdžios įgyvendinimas bei rūpinimasis vaikais pasinaudojant visomis tėvų valdžios teikiamomis galimybėmis - tai ne tik tėvų teisė, bet ir pareiga, kurios nė vienas iš tėvų negali atsisakyti. Pagrįstas tėvų valdžios turinį sudarančių teisių ir pareigų nustatymas bei tinkamas įgyvendinimas yra ne tik tėvų, bet ir valstybės reikalas. Esminis tėvų valdžios elementas ir būtina tinkamo tėvų valdžios įgyvendinimo sąlyga – pareigos materialiai išlaikyti vaiką vykdymas. Jeigu vaikui neteikiamas materialinis išlaikymas, neįmanomas ir kitų pareigų (pvz., tinkamai rūpintis vaiko sveikata, švietimu, sudaryti kitas sąlygas darniam bei visapusiškam vaiko vystymuisi) vykdymas (Žin., 2007, Nr. 65 – 2529).

Mokslinė problema: Ar teismai visais atvejais privalo priteisti tėvų išlaikymą paramos reikalingam, vidurinį išsilavinimą jau įgijusiam, aukštosios ar profesinės mokyklos dieniniame skyriuje besimokančiam ir ne vyresniam negu 24 metų pilnamečiam asmeniui?

Temos aktualumas:

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2007 m. birželio 7 d. nutarime „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.194 straipsnio 3 dalies (2004 m. lapkričio 11 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ konstatavo, kad Civilinio kodekso 3.194 straipsnio 3 dalis ta apimtimi, kuria nustatyta, kad teismai visais atvejais privalo priteisti (neturi įgaliojimų nepriteisti) tėvų (ar vieno iš jų) išlaikymą paramos reikalingam, vidurinį išsilavinimą jau įgijusiam, aukštosios ar profesinės mokyklos dieniniame skyriuje besimokančiam ir ne vyresniam negu 24 metų pilnamečiam asmeniui, prieštarauja Konstitucijos 109 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Konstitucinis Teismas 2007 m. birželio 7 d. nutarime taip pat nurodė egzistuojančias teisinio reguliavimo spragas, dėl kurių kyla neaiškumų, taikant galiojančią Civilinio kodekso 3.194 straipsnio 3 dalies nuostatą, ir nurodė, kad Civiliniame kodekse nėra nustatyti esminiai paramos reikalingų vaikų, sulaukusių pilnametystės, besimokančių vidurinių, aukštųjų ar profesinių mokyklų dieniniuose skyriuose, išlaikymo instituto elementai. Atsižvelgiant į minėtą Konstitucinio Teismo nutarimą, įstatymų leidėjui kyla pareiga įstatymu nustatyti deramą atitinkamų santykių reguliavimą.

Darbo objektas: Įstatymo dėl tėvų pareigos materialiai išlaikyti paramos reikalingus pilnamečius vaikus, kai jie mokosi aukštosiose mokyklose teisiniai ir moraliniai aspektai.

Darbo tikslas: Išanalizuoti įstatymo dėl tėvų pareigos materialiai išlaikyti paramos reikalingus pilnamečius vaikus, kai jie mokosi aukštosiose mokyklose teisinius ir moralinius aspektus.

Darbo uždaviniai:

1. Aptarti LR Konstitucinio Teismo 2007 m. birželio 7 d. nutarime nurodytas egzistuojančias teisinio reguliavimo spragas, dėl kurių kilo neaiškumų, taikant galiojančią Civilinio kodekso 3.194 straipsnio 3 dalies nuostatą.

2. Įvertinti Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.194 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo 3.192¹ straipsniu įstatymo projekto teisinius ir moralinius aspektus.

Darbo metodai: Teisinių dokumentų analizė.

Teisinio reguliavimo spragos nurodytos LR Konstitucinio Teismo 2007 m. birželio 7 d. nutarime, taikant Civilinio kodekso 3.194 straipsnio 3 dalies nuostatą

Seimas 2000 m. liepos 18 d. priėmė Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymą, kurio 1 straipsniu buvo patvirtintas naujasis Civilinis kodeksas. Naujasis CK įsigaliojo 2001 m. liepos 1 d. Jis buvo ne kartą keičiamas ir (arba) papildomas. 333 CK trečiosios knygos "Šeimos teisė" XII skyriaus "Turtinės vaikų ir tėvų tarpusavio teisės ir pareigos" antrajame skirsnyje "Vaikų ir tėvų tarpusavio išlaikymo pareigos" buvo (ir yra) išdėstytos nuostatos, sudarančios nepilnamečių vaikų išlaikymo institutą, kurio esmę sudaro tai, kad tėvai turi pareigą materialiai išlaikyti savo nepilnamečius vaikus (Žin., 2007, Nr. 65 – 2529)

Tiek LR Konstitucijoje, tiek LR Civiliniame kodekse yra numatyta tėvų pareiga išlaikyti savo nepilnamečius vaikus (Konstitucijos 38 str. 6 dalis – „tėvų teisė ir pareiga – auklėti savo vaikus dorais žmonėmis ir ištikimais piliečiais, iki pilnametystės juos išlaikyti“, LR Civilinio kodekso 3.192 str. 1 dalis – tėvai privalo materialiai išlaikyti savo nepilnamečius vaikus“). Apie tėvų pareigą teikti išlaikymą pilnametystės sulaukusiems vaikams buvo kalbama tik vienoje LR CK nuostatoje – 3.194 str. 3 dalyje (Žin., 2000. Nr. 74 – 2262).

Seimo 2004 m. lapkričio 11 d. priimtu (ir 2004 m. lapkričio 26 d. įsigaliojusiu) Civilinio kodekso 3.194 straipsnio pakeitimo įstatymo 1 straipsniu CK 3.194 straipsnio 3 dalis (2000 m. liepos 18 d. redakcija) buvo pakeista ir išdėstyta nauja redakcija; buvo nustatyta: "Išlaikymą teismas priteisia, kol vaikas sulaukia pilnametystės, išskyrus atvejus, kai vaikas yra nedarbingas dėl invalidumo, kuris jam nepilnamečiui nustatytas, arba kai vaikui būtina parama, jis mokosi vidurinių, aukštųjų ar profesinių mokyklų dieniniuose skyriuose ir yra ne vyresnis negu 24 metų." (Žin., 2007, Nr. 65 – 2529).

Taigi, galima išskirti du atvejus, kada tėvai privalo išlaikyti savo pilnamečius vaikus.

6.1:

1. Tėvų pareiga išlaikyti pilnametį vaiką, kai jis yra nedarbingas dėl invalidumo (neįgalumo), kuris jam nepilnamečiui nustatytas;

2. Tėvų pareiga išlaikyti pilnametį vaiką, kai jam yra būtina parama, jis mokosi vidurinių, aukštųjų ar profesinių mokyklų dieniniuose skyriuose ir yra ne vyresnis nei 24 metų.

Pirmu atveju nuostata atitinka tiek Konstitucijoje, tiek LR įstatymuose įtvirtintas garantijas neįgaliesiems ar laikinai nedarbingiems asmenims. Dėl neįgalumo nedarbingi asmenys yra socialiai remtini, valstybė jiems garantuoja socialinę paramą. Tačiau padėti neįgaliesiems asmenims nėra vien valstybės pareiga, jais turi rūpintis ir tokių asmenų artimieji, jei jie turi tam galimybių. Taigi, šiais atvejais negalioja nuostatos, kad išlaikymą vaikams tėvai turi teikti tik iki jų pilnametystės. Net ir būdami pilnamečiai, jie negali visiškai savarankiškai gyventi, jiems sunkiau susirasti darbą, taigi, sunkiau ir pasirūpinti savo gerove. Dėl to tėvų pareiga išlaikyti neįgalų vaiką neišnyksta, kad būtų užtikrinti neįgalaus asmens interesai ir kad jo išlaikymo našta nekristų vien ant valstybės pečių.

Antruoju atveju – Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2007 m. birželio 7 d. nutarime „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.194 straipsnio 3 dalies (2004 m. lapkričio 11 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ pripažino, kad minėta CK nuostata prieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui bei Konstitucijos 109 str. 1 daliai. Toks Konstitucinio Teismo nutarimas reikalauja paaiškinimo (Burneikytė, 2007).

Visų pirma, Konstitucinis Teismas pasisakė, kad minėta LR CK nuostata neprieštarauja Konstitucijos 38 str. 6 daliai (dėl LR CK 3.194 str. 3 dalies atitikimo būtent šiai Konstitucijos nuostatai) Konstitucinį Teismą kreipėsi 35 teismai, suabejoję, ar šio kodekso 3.194 straipsnio 3 dalis neprieštarauja Konstitucijos 38 straipsnio 6 dalies nuostatai (tėvai turi pareigą išlaikyti savo vaikus iki pilnametystės) (Priimtas nutarimas dėl..., 2007). Tokią išvadą Teismas pagrindė tuo, kad šios dvi normos reguliuoja teisinius santykius tarp skirtingų subjektų – Civilinio kodekso norma reguliuoja santykius tarp pilnamečių subjektų (pilnamečių vaikų ir jų tėvų). Konstitucijos norma reguliuoja teisinius santykius tarp nepilnamečių asmenų (vaikų) iš vienos pusės ir pilnamečių asmenų (tėvų) iš kitos pusės. Nuostata, jog tėvai privalo išlaikyti paramos reikalingus savo pilnamečius vaikus, jei jie mokosi vidurinių, aukštųjų ar profesinių mokyklų dieniniuose skyriuose ir yra ne vyresni nei 24 metų, prieštarauja Konstitucijai. Buvo konstatuota, kad ši norma prieštarauja Konstitucijos 109 str. 1 – ai daliai. Šioje straipsnio dalyje įtvirtintas principas, kad teisingumą vykdo tik teismas.

Konstitucinis Teismas pasisakė, kad ginčijamos normos imperatyvumas neleidžia teismui vykdyti teisingumo. T.y. minėta norma įpareigojo teismus priteisti išlaikymą pilnamečiam asmeniui, besimokančiam vidurinės, aukštosios ar profesinės mokyklos dieniniuose skyriuose ir esančiam ne vyresniam nei 24 metų bet kokiu atveju, neatsižvelgiant į tėvų turtinę padėtį, į pilnamečio asmens galimybę pačiam pasirūpinti studijoms reikalingomis lėšomis ir į kitas aplinkybes. Toks reglamentavimas sudarė sąlygas pabloginti tėvų padėtį, pažeisti jų interesus, nes nebuvo nustatyta jokių kriterijų, kokiais atvejais išlaikymas priteistinas, o kokiais – ne.

Su minėtu principu, kad teisingumą vykdo tik teismas, susijusi kita Konstitucinio Teismo išvada – ginčijama CK norma prieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui, kurio neatskiriami elementai yra teisinis tikrumas, teisinis aiškumas, teisinis saugumas. Konstitucinis Teismas konstatavo, kad LR CK nėra aiškiai nurodyta, į ką turi atsižvelgti teismas, sprenddamas, ar priteisti tėvų išlaikymą paramos reikalingam pilnamečiam asmeniui, besimokančiam vidurinės, aukštosios ar profesinės mokyklos dieniniame skyriuje, taip pat iš kokių pajamų, kurias gauna tėvai (ar vienas iš jų), toks išlaikymas gali būti priteisiamas ir pan., kad nėra nustatyti esminiai paramos reikalingų pilnamečių vaikų, besimokančių vidurinių, aukštųjų ar profesinių mokyklų dieniniuose skyriuose, išlaikymo instituto elementai. Teismas nurodė, kad normų, reglamentuojančių nepilnamečių vaikų išlaikymą, taikyti pagal analogiją negalima, kadangi, kaip jau minėta, yra skirtingi teisinių santykių subjektai – vienu atveju abi šalys yra pilnamečiai asmenys, kitu atveju – pilnamečiai ir nepilnamečiai asmenys.

Taigi, Teismo teigimu, yra susidariusi teisės spraga, kurią reikia užpildyti. Tą padaryti gali įstatymų leidėjas, tačiau kol minėta LR CK norma nėra pakeista, tam tikru mastu šią spragą turi stengtis užpildyti teismai, nagrinėsiantys naujai kylančias bylas, kuriose pilnamečiai asmenys reikalauja priteisti jiems išlaikymą iš tėvų. Iš esmės ši Konstitucinio Teismo nuostata reiškia tai, kad tol, kol įstatyme nebus nurodyti konkretūs kriterijai, kuriais remiantis pilnamečiai asmenys galės reikalauti iš savo tėvų išlaikymo, kol pilnamečių vaikų išlaikymo institutas nebus iki galo suformuotas, kiekvienu individualiu atveju dėl išlaikymo pilnamečiam vaikui priteisimo turi teisę spręsti teismai, atsižvelgdami į visas bylos aplinkybes (Lietuvos Respublikos civilinio..., 2010).

Taigi, negalima sutapatinti išlaikymo nepilnamečiams vaikams priteisimo ir išlaikymo besimokantiems vidurinį išsilavinimą jau įgijusiems pilnamečiams vaikams priteisimo. Įstatymų leidėjas, įstatymu įtvirtindamas tėvų pareigą materialiai išlaikyti savo paramos reikalingus pilnamečius vaikus, kai jie mokosi aukštosiose mokyklose, negali paneigti Konstitucijos ginamą ir saugomą tėvų teisių bei teisėtų interesų, kitų asmenų teisių bei teisėtų interesų, taip pat negalima suvaržyti teismo įgaliojimų vykdyti teisingumą. Negalima nepaisyti tėvų galimybių, jų pareigų kitiems asmenims (taip pat nepilnamečiams vaikams, kitiems šeimos nariams, išlaikytiniams); negalima nustatyti ir tokio teisinio reguliavimo, kuris iš esmės pablogintų tėvų ar kitų asmenų materialinę padėtį, darytų esminę žalą tėvų ar kitų asmenų teisėms. Ypač pabrėžta, kad negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kai išlaikymas priteisiamas iš tėvų, kuriems patiems reikia paramos, globos ir pan. Pagal Konstituciją būtų netoleruotinas ir toks teisinis reguliavimas, kad teismas galėtų priteisti tėvų išlaikymą nebe pirmo aukštojo išsilavinimo siekiančiam pilnamečiam asmeniui arba kad teismas galėtų priteisti tėvų išlaikymą tokiam išsilavinimo (taip pat aukštojo) siekiančiam pilnamečiam asmeniui, kuris mokosi nesažiningai ir nesėkmingai, piktnaudžiauja šeimos teisėmis. Konstitucinis Teismas ne tik nurodė, kad pilnamečių vaikų išlaikymo institutas turi būti koreguojamas, pildomas, bet ir nurodė tokio koregavimo gaires: „įstatymų leidėjui apsisprendus įstatymu įtvirtinti tėvų pareigą materialiai išlaikyti savo paramos reikalingus pilnamečius vaikus, besimokančius aukštosiose mokyklose, gali būti nustatytas tik toks teisinis reguliavimas, kad išlaikymą iš tėvų priteisti minėtam paramos reikalingam pilnamečiam asmeniui būtų galima tik tada, kai šis asmuo yra išnaudojęs visas protingas galimybes pats pasirūpinti lėšų, reikalingų jo mokymuisi (studijoms) aukštojoje mokykloje“ (Burneikytė, 2007).

Konstitucinio Teismo nutarime atkreiptas dėmesys ir į tai, kad valstybei pagal Konstituciją tenka pareiga sudaryti reikiamas prielaidas asmenims, siekiantiems aukštojo mokslo, pasinaudoti valstybės paskolos studijoms sistema (Priimtas nutarimas dėl..., 2007).

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.194 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo 3.192¹ straipsniu įstatymo projekto teisiniai ir moraliniai aspektai

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.194 straipsnio pakeitimo ir kodekso papildymo 3.192¹ straipsniu įstatymo projektas buvo parengtas 2010 m. vasario 1 d. (Lietuvos Respublikos civilinio..., 2010).

Įstatymo projektu siekiama pakeisti Civilinio kodekso nuostatas, susijusias su išlaikymo pilnamečiams vaikams priteisimu, maksimaliai pašalinant Konstitucinio Teismo 2007 m. birželio 7 d. nutarime nurodytus galiojančio teisinio reguliavimo trūkumus, ir numatyti kuo platesnę teismų diskrecijos teisę tiek nustatant, ar tėvai turi galimybę, taip pat ir pareigą išlaikyti

savo vaikus, sulaukusius pilnametystės, tiek nustatant konkretų išlaikymo dydį (Lietuvos Respublikos civilinio..., 2010).

Projektu siūloma keisti Civilinio kodekso 3.194 straipsnio nuostatas ir Civilinį kodeksą papildyti 3.192¹ straipsniu. Siūloma nustatyti, kad tėvai, turintys galimybę, privalo išlaikyti savo vaikus, sulaukusius pilnametystės, kurie mokosi vidurinėse, profesinėse mokyklose arba nuolatine studijų forma studijuoja aukštesiose mokyklose, yra ne vyresni negu 24 metų ir kuriems būtina materialinė parama, atsižvelgiant į jų turtinę padėtį, gaunamas pajamas, galimybę patiems gauti pajamų ir kitas svarbias aplinkybes (Lietuvos Respublikos Vyriausybės..., 2010). Turi būti nustatyti esminiai kriterijai, į kuriuos būtų tikslinga atsižvelgti, sprendžiant dėl tėvų galimybės ir pareigos išlaikyti savo vaikus, sulaukusius pilnametystės, taip pat suteikti teismui plačią diskrecijos teisę spręsti, ar tėvai, atsižvelgiant į objektyvias aplinkybes, turi galimybę ir pareigą išlaikyti savo vaikus, sulaukusius pilnametystės, ar vaikui, sulaukusiam pilnametystės, atsižvelgiant į objektyvias aplinkybes, yra reikalingas išlaikymas. Pastebėtina, kad Konstitucinis Teismas 2007 m. birželio 7 d. nutarime nurodė, kad sprendžiant dėl vaiko, sulaukusio pilnametystės, teisės į išlaikymą, turėtų būti atsižvelgiama, be kita ko, ir į tai, ar vaikas mokosi pažangiai, tačiau pažangumo sąvoka yra vertinamoji ir įstatyme praktiškai neįmanoma aiškiai apibrėžti pažangumo kriterijaus. AIŠK Projekte siūloma nustatyti, kad vaikai, sulaukę pilnametystės, kurie siekia ne pirmo aukštojo išsilavinimo ar profesinės kvalifikacijos, teisės į materialinį išlaikymą neturi. Naujo civilinio kodekso 3.192¹ straipsnio 2 dalyje siūloma nustatyti, kad, jeigu vaiko, sulaukusio pilnametystės, tėvai (ar vienas iš jų) nevykdo pareigos materialiai išlaikyti savo vaiką, jis turi teisę kreiptis į teismą dėl išlaikymo priteisimo (Lietuvos Respublikos civilinio..., 2010).

Įstatymo projektas buvo pateiktas įvertinti Lietuvos Respublikos civilinio kodekso priežiūros komitetui, sudarytam Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2009 m. vasario 26 d. įsakymu Nr. 1R-54. Įstatymo projektas buvo patobulintas, atsižvelgiant į Civilinio kodekso priežiūros komiteto narių siūlymus. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad Civilinio kodekso priežiūros komiteto nariai išreiškė nuomonę, kad vaikų, sulaukusių pilnametystės, išlaikymo pareiga turėtų būti tik moralinė, o ne įtvirtinta įstatyme, o paramos mokslui ir studijoms problemos turėtų būti sprendžiamos nustatant ir įgyvendinant tinkamą švietimo sistemą ir valstybei tinkamai įgyvendinat savo socialines pareigas, susijusias su išsilavinimo teikimu (Lietuvos Respublikos civilinio..., 2010).

Derinant Projektą buvo pareikšta pastabų ir pateikta pasiūlymų. Biržų rajono apylinkės teismo teigimu, Projekto 1 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta tėvų pareiga išlaikyti savo vaikus, sulaukusius pilnametystės, turėtų būti moralinė. Minėtos institucijos nuomone, Projekto 1 straipsnio 1 dalyje vartojamas junginys „turintys galimybę“ yra vertinamojo pobūdžio, todėl pritarus siūlymui, išliks tikimybė, kad kils ginčų dėl to, ar konkrečiu atveju tėvai turi galimybę ir pareigą teikti išlaikymą pilnamečiam vaikui, o ir patys pilnamečiai vaikai ims šia teise piktnaudžiauti. Į Biržų rajono apylinkės teismo pastabas ir pateiktus pasiūlymus nebuvo atsižvelgta. Nors teikiamame įstatymo Projekte yra numatyta, kad tėvai, turintys galimybę, privalo išlaikyti savo vaikus, sulaukusius pilnametystės, tačiau Projekte siūloma įtvirtinti prievolė nėra absoliuti, ji yra siejama su Projekto 1 straipsnio 1 dalyje siūlomais nustatyti esminiais kriterijais. Manytina, kad įstatyme numčius tik moralinę tėvų pareigą išlaikyti vaikus, sulaukusius pilnametystės, gali būti sudarytos prielaidos pažeisti besimokančių ar studijuojančių vaikų, sulaukusių pilnametystės, teisėtus lūkesčius ir interesus, kadangi būtų iš esmės pakeistas šiuo metu nustatytas teisinis reguliavimas. Be to, manytina, kad panaikinus tokią tėvų pareigą, kiltų visuomenės nepasitenkinimas. Dėl siūlymo tobulinti Projekte vartojamą formuluotę „turintys galimybę“ pastebėtina, kad, kaip nurodyta aukščiau, tėvų pareiga išlaikyti vaikus, sulaukusius pilnametystės, yra ne absoliutaus, o santykinio pobūdžio. Projektu būtent ir siekiama įtvirtinti vertinamojo pobūdžio formuluotę „turintys galimybę“, kad teismui būtų suteikta visiška diskrecijos teisė įvertinti konkrečios individualios situacijos aplinkybes. Be to, neįmanoma sukurti tokių teisinių situacijų, dėl kurių nekiltų ginčų ar kuriomis nebūtų piktnaudžiaujama (Lietuvos Respublikos civilinio..., 2010).

Raseinių rajono apylinkės teismas siūlė sukonkretinti pataisą dėl išlaikymo dydžio nustatymo ir išlaikymo dydį susieti su MGL (minimaliu gyvenimo lygiu) ar su bazine mėnesine alga. Į Raseinių rajono apylinkės teismo pastabas ir pateiktus pasiūlymus nebuvo atsižvelgta. Teikiamame įstatymo Projekte siūloma įtvirtinti principą, kad konkretus priteisiamas išlaikymo dydis būtų nustatomas, atsižvelgiant į vaiko ir tėvų turtinę padėtį, taip pat kitas bylai svarbias aplinkybes. Tikimasi, kad, įtvirtinus minėtą principą, teismams būtų suteikiama plati diskrecijos teisė ne tik nustatyti, ar tėvai turi galimybę išlaikyti savo vaikus, sulaukusius pilnametystės, bet ir nustatyti konkretų išlaikymo dydį, įvertinus konkrečią situaciją ir, be kita ko, šalies vidutinį pragyvenimo lygį.

Teisingumo ministerijos parengtas Civilinio kodekso projektas buvo pateiktas visuomenei ir suinteresuotoms institucijoms derinti. Patikslintas po pastabų, jis buvo teikiamas Vyriausybei svarstyti, ir pritarus Seimui 2010 m. kovo 10 d. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.194 straipsnio pakeitimo ir kodekso papildymo 3.192¹ straipsniu įstatymas priimtas (Tėvų išlaikymą pilnamečiams..., 2009)

Išvados

1. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2007 m. birželio 7 d. nutarime „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.194 straipsnio 3 dalies (2004 m. lapkričio 11 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ konstatavo, kad Civilinio kodekso 3.194 straipsnio 3 dalis ta apimtimi, kuria nustatyta, kad teismas visais atvejais privalo priteisti (neturi įgaliojimų nepriteisti) tėvų (ar vieno iš jų) išlaikymą paramos reikalingam, vidurinį išsilavinimą jau įgijusiam, aukštosios ar profesinės mokyklos dieniniame skyriuje besimokančiam ir ne vyresniam negu 24 metų pilnamečiam asmeniui, prieštarauja Konstitucijos 109 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui; taip nurodė, kad Civiliniame kodekse nėra nustatyti esminiai paramos reikalingų vaikų, sulaukusių pilnametystės, besimokančių vidurinių, aukštųjų ar profesinių mokyklų dieniniuose skyriuose, išlaikymo instituto.

2. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.194 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo 3.192¹ straipsniu siekiama pakeisti Civilinio kodekso nuostatas, susijusias su išlaikymo pilnamečiams vaikams priteisimu, maksimaliai pašalinant Konstitucinio Teismo 2007 m. birželio 7 d. nutarime nurodytus galiojančio teisinio reguliavimo trūkumus, ir numatyti kuo platesnę teismų diskrecijos teisę tiek nustatant, ar tėvai turi galimybę, taip pat ir pareigą išlaikyti savo vaikus, sulaukusius pilnametystės, tiek nustatant konkretų išlaikymo dydį.

Literatūra

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija. Valstybės Žinios. 1992.11.30, Nr.: 33, Publ. Nr.: 1014

2. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Valstybės Žinios. 2000. Nr. 74 – 2262.

3. Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.194 straipsnio 3 dalies (2004 m. lapkričio 11 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai. Valstybės Žinios, 2007.06.12, Nr.: 65, Publ. Nr.: 2529.

4. Burneikytė L. (2007). Tėvų pareiga išlaikyti pilnamečius vaikus. VŠĮ „Vilniaus universiteto Teisės klinika“. Prieiga per internetą 2010 - 03 - 10
<http://www.delfi.lt/news/economy/law/article.php?id=14497371>

5. Tėvų išlaikymą pilnamečiams siūlo skirti tik gerai įvertinus. LR Teisingumo ministerija. Prieiga per internetą 2010 - 03 – 03
<http://www.teisingumas.lt/naujienos/aktualijos/tevu-islaikyma-pilnameciams-siulo-skirti-tik-gerai-ivertinus>
http://www.lrkt.lt/Pranesimai/txt_2007/L20070607b.htm

6. Priimtas nutarimas dėl civilinio kodekso 3.194 straipsnio nuostatos atitikties Konstitucijai. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo pranešimas žiniasklaidai. 2007. Prieiga per internetą 2010 - 03 – 06. http://www.lrkt.lt/Pranesimai/txt_2007/L20070607b.htm

7. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.194 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo 3.192¹ straipsniu įstatymo projektas-2. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija. 2010-03-10 įstatymo projektas. Nr: 9312-02

8. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.194 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo 3.192¹ straipsniu įstatymo projekto aiškinamasis raštas. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija. 2010-02-01. Aiškinamasis raštas. Nr: 9312-01

9. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.194 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo 3.192¹ straipsniu įstatymo projekto numatomo poveikio vertinimo pažyma. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija. 2010-02-01. Poveikio vertinimo pažyma. Nr: 9312-01

10. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.194 straipsnio pakeitimo ir Kodekso papildymo 3.192¹ straipsniu įstatymo projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“ projektas. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija. 2010-03-10. Nutarimo projektas Nr: 9311-02

LEGAL AND MORAL ASPECTS OF THE LAW ON THE PARENTAL OBLIGATION TO MAINTAIN MATERIALLY THEIR ADULT CHILDREN, WHO REQUIRE SUPPORT, WHEN THEY STUDY AT HIGHER SCHOOLS

The article analyses the maintenance institute of children, who have achieved their adulthood and study full time studies at secondary, higher or vocational schools. Only in one article 3.914, 3 paragraph of the Civil code of the Republic of Lithuania is mentioned about parental obligation to contribute the maintenance of their adult children. The decision

dated 7 June 2007 the Constitutional Court of the Republic of Lithuania accepted that already mentioned the attitude of the Civil Code objects to the constitution principal of a legal state and paragraph 1 of the article 109 of the Constitution, but it objects paragraph 38 of the article 6 of the Constitution.

The Constitutional Court stated that there is not clearly indicated by the Civil Code of the Republic of Lithuania, to which point the court should regard in judging or to adjudge parental obligation necessary for their adult children, who study full time studies at secondary, higher or vocational schools, also from what finances, which get parents (or one of them), that kind of the maintenance may be adjudged and so on, there is no appointed radical support which is necessary for adult children, who study full time studies at secondary, higher vocational schools, the elements of institution of the maintenance.

The prevision of article 3.194 of the Civil Code of the Republic of Lithuania and the bill of the supplement article 3.192¹ to the Civil Code legal project prepared which was considered to the Constitutional Court of the Republic of Lithuania acknowledge by the decision dated 7 June 2007 "About the paragraph 3 of the article 3.194 of the Civil Code of the Republic of Lithuania (11 November 2004 edit) of the matching to the Constitution of the Republic of Lithuania."

Key words: the parents 'duty to keep their children, children, maintenance.

Įteikta: 2010 m. balandžio 15 d.

Priimta publikuoti: 2010 m. gegužės 14 d.